

מבשר טוב

ס"ג

פרשת בשלח – שבת שירה

שבת יארציט דכ"ק עט"ר אדמו"ר זיעוועכי"א

תשפ"א

עיה"ק ירושלים ת"ו

מאמר "האמונה השלמה"

א

הקדמת הקושיות והדקדוקים בפרשתנו

"ויהי בשלח פרעה את העם, ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים, כי קרוב הוא. כי אמר אלקים פן ינחם העם בראותם מלחמה, ושבו מצרימה" (יג, יז).

ובספה"ק חלקת יהושע (פרשא דידן דף כ.א.א ד"ה ויהי) הקשה כ"ק אאמו"ר זצוקללה"ה זי"ע, וזל"ק: "להבין הענין שכתוב 'ויהי' [לשון צער] וכו'" עכל"ק.

והיינו על פי מה דקיימא לן בפ"ק דמגילה (י:): "אמר רבי לוי, ואיתמא רבי יונתן, דבר זה מסורת בידינו מאנשי כנסת הגדולה, כל מקום שנאמר 'ויהי' אינו אלא לשון צער" ע"כ.

ואם כן צריך להבין הענין שאמר הכתוב כאן 'ויהי' בלשון צער, בעת שיוצאים העם ממצרים, שלכאורה בצאתם ממצרים היא עת שמחה להם, ולא עת של צער. והיה לו לומר בלשון "והיה", שהוא לשון של שמחה, ואין לך שמחה גדולה מיציאת מצרים, וצריך ביאור.

ובסיפא דקרא "פן ינחם העם בראותם מלחמה ושבו מצרימה" צריך ביאור, הרי זה עתה ראו כולם עין בעין בסדר יציאת מצרים את היד החזקה שמנהיגם השי"ת באותות ומופתים רברבן, בכל המכות שהביא על המצריים ובמכת בכורות, ולישראל לא נפל שיערה אחת כלום. ומה מקום יתכן למיחש עוד, שיתפחדו ויתיראו בראותם מלחמה, עד כדי שיתנחמו לשוב מצרימה, וצריך עיון.

ובשירת הים פתח הכתוב (טו, א): "אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה", ויאמרו לאמר, אשירה לה' כי גאה גאה, סוס ורכבו רמה בים". ופירש רש"י ז"ל: "אז ישיר משה – אז כשראה הנס עלה בלבו שישיר שירה".

והדבר צריך תלמוד, מדוע דווקא "אז" בעמדם על הים כשראה הנס של קריעת ים סוף עלה בלבו שישיר שירה. ולכאורה היתה השירה צריכה להיאמר תיכף בצאת ישראל ממצרים, אחר שחילצם השי"ת מגלותם הקשה בעבודת פרך שעבדום ועינו אותם בכל אורך שנות גלות מצרים. ומדוע לא אמרו השירה תיכף בגאולת מצרים, והמתינו עמה עוד שבעת ימים, ורק "אז" בעמדם על הים ישיר, וצריך ביאור.

ישוב לשון צער מחמת שתלו את סיבת גאולתם "בשלח פרעה" – ובגדרי 'אמונה שלמה' אין כל הסיבות שבעולם כי אם כמו "רובוטים" בלבד

והנראה בפירוש הפסוק "ויהי – בשלח פרעה את העם", שמפרש בזה הכתוב את עצמו, מדוע יש כאן 'ויהי לשון צער', משום 'בשלח פרעה את העם'. וכמו שאבאר בעזה"י.

הנה ישנם כמה מדרגות באמונה, גבוה מעל גבוה. ובסדר הפשוט של האמונה בוודאי האמינו ישראל בכל אותם ניסים ונפלאות שהראה להם השי"ת במכות מצרים, ביד חזקה ובזרוע נטויה.

אך גם באמונה בהשם יתברך שברא העולם ובאמונת ההשגחה, ישנם הרבה מדרגות, שיש המאמינים ביסוד בריאת העולם ואף בהשגחה הפרטית שמשגיח השי"ת בעולם. אכן יסוד 'אמונה שלמה' היא להאמין שהשי"ת מקיים ומחיה ומהווה את עולמו בכל רגע ורגע, וכל תנועה שנעשה בעולם, אפילו בעלה הנופל מן העץ הוא בהשגחה מדוקדקת, ואין כאן המקום להאריך בזה. וכמו כן ישנה השגחה מדוקדקת אפילו בניסים ממש, כנוודע מדברי המהר"ל זצוקללה"ה שיש סדר לניסים. אך יש שאינם משיגים את בחינת אמונה שלמה בניסים, ובמאמר זה מתבאר קצת ענין אמונה השלמה בניסים ודוק.

והנה זה פשוט שהאמינו ישראל בהשי"ת אחר שראו כוחו הגדול וידו החזקה שבמצרים, אלא שאף על פי כן התערב כאן 'ויהי לשון צער', על שראו ישראל והבינו לפי ראות עיניהם כי 'בשלח פרעה את העם'. כלומר, שפרעה הוא סיבת שילוחם, ועל ידו מוציאים השי"ת ממצרים. שכן כך היה השתלשלות סדר יציאת מצרים, מתחילה שלח את משה להתרות בו רבות פעמים "שלח עמי וגו'", ומשלא נכנע ולא הסכים בדבר השליך עליו מכות קשות ונאמנות, עד שלבסוף במכת בכורות התקיפה הכניע את ערפו הקשה ושלחם והוציאים ממצרים, ופרעה הוא הסיבה שעל ידו מוציאים השי"ת ממצרים.

ועל כך קובל הכתוב באומרו 'ויהי לשון צער', באשר תולים ישראל סיבת היציאה שמוציאים השי"ת ממצרים על ידי פרעה הרשע, מתחילה אינו מסכים ולאחר שהיכה בו מכות קשות ונאמנות הכניעו לבסוף שכן יסכים, ומתוך שנשבר לבו הסכים לשלחם.

ונמצא כל העת נתון לבם ומחשבתם באותו פרעה הרשע, אם כן ייכנע ויסכים או לא ייכנע, ואם תעלה ותצלח אותה סיבה שעל ידה מגולל השי"ת את גאולתם.

שהרי אם בפרעה תלויה הסיבה, הרי יכול הוא להפוך את לבבו ולחזור בו, וכדחזינן באמת שמיד אחר צאתם שוב נהפך וחזר בו, באמרו (יד, ה) "מה זאת עשינו כי שילחנו את ישראל מעבדנו", ומצד הסיבה אין גאולתם בטוחה בידם כלל, שמא יחזור לרודפם ולשעבדם.

ועל כך הוא לשון צער האמור כאן, מחמת שלעיניהם של ישראל היה נראה "בשלח פרעה את העם", ותלו את גאולתם בסיבות שמסבב השם יתברך את גאולתם. ומתוך כך נעשה 'ויהי לשון צער', בדאגות שונות ומבוכות שמא מצד הסיבה יחזרו לרעתם ולצרתם.

לפיכך הכתוב אומר 'ויהי' בלשון של צער, מחמת 'בשלח פרעה את העם', שנדמה בעיניהם כי פרעה הוא המשלח, ואילו היו מבינים ומאמינים בכל לבם כי 'בשלח ה' את העם', היה שפיר שייך לומר בלשון 'והיה' שהוא לשון של שמחה, על שמבינים ויודעים שהשם יתברך שלח אותם.

[עיינן אור החיים הק', שמהלך בדרך אחר דומה לדרכנו, שהצער האמור כאן הוא "לצד שלא הוציא ה' את ישראל אלא לרצונו של פרעה" עיש"ה. אך לדרכנו נסוב הצער על הבנתם של ישראל לפי ראות עיניהם באותה עת, שהם נתלים בפרעה בתורת הסיבה המסבבת ודו"ק].

האומנם המדרגה היותר גבוהה שבאמונה, איננה תלויה בשום סיבה שבעולם, כי אם אמונה פשוטה ותמימה בהשם יתברך ב"ה בלבדו. וכמ"ש: "אני מאמין באמונה שלמה", מכלל דאיכא אמונה שאינה שלמה, והרבה מדרגות הן באמונה. והאמונה "שלמה" היא כשכולה מושתתת על זו האמונה בלבד בשלמות, באין צורך לערב בה כל מיני סיבות וגורמים שונים, רק הכל מתחילה ועד סוף נתלה בעצמה של אמונה בלבד, שהכל עושה השם יתברך ברוב רחמיו וחסדיו.

לפיכך מצד האמונה השלמה, בוודאי אין שום מקום להיתלות בפרעה ועבדיו המשלחים את העם, אף לא בתורת 'סיבה' שעל ידה גלגל השי"ת את גאולתם, כי אם להשליך כל ייבם וביטחונם אך ורק בו יתברך בלבד.

וממילא מתוך השגת אמונה זו כי 'בשלח ה' את העם' ולא פרעה, לא היה מתערב בלבבם שום צער ודאגות שונות, שמא יחזור פרעה לרודפם וכיוצא, כפי הבנתם שעל ידי פרעה שלח אותם השי"ת. שכן אין להם בלבבם ובמחשבותיהם כי אם הביטחון השלם בהשי"ת, וממנו בלבד תוצאות כל המעשים, ולא נותר עוד מקום לדאגה וצער בחישובי סיבות ומקרים שונים שבעולם.

וכמו שתקנו בעיקר הראשון שבעיקרי האמונה: "אני מאמין באמונה שלמה, שהבורא יתברך שמו הוא בורא ומנהיג לכל הברואים, והוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים".

ולפרש שיחתי באר היטב מוכרחני להשתמש בדרך משל כדרכי, הנה ידוע בזמנינו על המצאת מכונת ה'רובוט', הנדמה מעין צורת איש מהלך, ויכול להלך למרחק ולפעול פעולות שונות בלא שום מגע יד אדם. [כמו שמשתמשים בו לפעמים לנטרול חפץ חשוד, כידוע].

וביותר התחדשו הרובוטים בימינו, שניתן באמצעותם להפעיל מכונות ענק ובתי חרושת שלמים. ולאחרונה החלו מפעלים רבים בעולם להשתמש יותר ברובוטים אלו, שתפוקת יצירתם מדויקת ומבורכת בשלמות, יותר ממלאכת ידי הפועלים, ובכך חוסכים הם בהוצאות המרובות של משכורות הפועלים וכדומה. כאשר אינם נצרכים כי אם למספר פועלים מצומצם היושבים במשרדים ומפעילים בעזרת מערכת ממוחשבת את כל הרובוטים שבכל רחבי המפעל, המייצרים את תפוקת כל תוצרת המפעל בשלמות, כידוע.

והנה פשוט וברור שלא יעלה על דעתו של אדם לתלות את כל הצלחת המפעל הגדול, עם התוצרת המשובחת שהפיק, בעבודתם המיוחדת של הרובוטים הללו... שהרי אין אלו הרובוטים פועלים מצד עצמם כלום, וכל תנועתם ממוחשבת, ונפעלת ונעשית על ידי 'שלט רחוק' של אותם אנשים היושבים במשרדים, שבלחיצת הכפתורים מפעילים את כל המכשירים השונים. ובודאי שאין שום מקום לקשור שבח ותהילה לרובוט כי אם למפעילו.

כיוצא בדבר במדרגת האמונה השלמה, אין כל הסיבות והגורמים השונים כי אם כגרזן ביד החוצב, וכעין 'רובוטים' בלבד, שאין בהם שום כוח עצמי לפעול ולעשות מאומה, רק הכל מיד ה' יתברך בלבד.

ולולי שהשי"ת נותן בכל רגע הכוח ברובוטים הללו אינם זזים מעצמם כלום. וכן לולי שהוא נוסך החיות והקיום בכל היצורים החיים בעולם הזה, לא היה בהם שום כוח ואפשרות לשום פעולה ותנועה. אפילו לא בנענוע אצבע בעלמא, כמ"ש רז"ל (חולין ז:): "אין אדם נוקף אצבעו מלמטה, אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה". שאפילו על נענוע אצבע צריך ויכול רק בעזרת השי"ת בכל רגע לכל עצם חיותו ומעשיו וכל תנועותיו עלי אדמות.

ג

ביאור פחדם של ישראל מן המלחמות ומבוכתם הגדולה וזעקתם אל ה' מחמת העדר "האמונה השלמה"

ביסוד זה נבוא אל היישוב באשר התחבטנו בסיפא דקרא "כי אמר אלקים פן ינחם העם בראותם מלחמה ושבו מצרימה", כיצד יתכן אחר שראו את היד החזקה שהנהיגם השי"ת בהוצאתם מחילוצם מיד מצרים בנסים מופלאים, שיפול עוד בלבבם פחד ומורן בראותם מלחמה.

אולם לדרכנו ניחא, כאשר עדיין לא היו ישראל באותה עת שיצאו ממצרים במדרגת האמונה "השלמה", כי אם בדרגה הפחותה של 'אמונת הסיבות'. ולפיכך הגם שבוודאי האמינו בהשם יתברך וראו את כוחו ואת ידו החזקה שהראה להם במצרים, מכל מקום עדיין נתלה ביטחונם בגלגולי הסיבות השונות המביאות את גאולתם מן הכוח אל הפועל.

שכן אם מצד הסיבות, הלא עדיין לא התנסו בקשרי המלחמה כלל, וכל מה שראו בניסי מכות מצרים לא היו כי אם בסדרי חירותם והוצאתם מן הגלות, אבל לא באו ולא נתנסו עדיין בקשרי מלחמה כלום. ובדרכי 'אמונת הסיבות', הרי הם תמיד מתחלפות, והלב מתמלא דאגה ופחד מהתחלפות הצרות והמצבים.

ולפיכך שפיר יש מקום לחוש 'פן ינחם העם בראותם מלחמה', שיתיראו ויתפחדו מן הצרה החדשה שתיפול עליהם, שבה צריכים הם לסיבות אחרות לגמרי כדי שיצילם השי"ת ממנה, ובלבבם יחששו שבהשתנות זו של המקרים לא יזכו לגלגל אליהם סיבות נצרכות להצלה מן המלחמה.

כיוצא בדבר יתיישב בנתיב דרכנו בפסוקי המשך הפרשה, אחר ששינה פרעה את טעמו ורדף אחריהם עם שש מאות רכב בחור, שנאמר בהם (יד, י): "ופרעה הקריב, וישאו בני ישראל את עיניהם, והנה מצרים נוסע אחריהם, וייראו מאד, ויצעקו בני ישראל אל ה'". שגם בזה נתקשו המפרשים להבין, ממה נתייראו בני ישראל כל כך, וצעקו אל ה' מרוב פחד ודאגה. אחר שראו בבירור את יד ה' המלווה אותם בהשגחה מופלאה בכל צעד ושעל בצאתם ממצרים.

אך הוא הדבר אשר דיברנו, כי בדרכי אמונת הסיבות המצבים מתחלפים, וכל שלא באו עדיין אל האמונה השלמה, יתפחדו וייתראו על נפשם מכל צרה חדשה המתחלפת, שעדיין לא ראו סיבות המביאות להצלתה.

ולכן היו מתייראים מאוד וצווחים בכל לב, פן עתה יעלה שוב ביד פרעה להצר להם מחדש, לרודפם ולרומסם ברשעותו ואף שכבר הוטב להם מעט באותם ימים שיצאו ממצרים, הרי יכול השעבוד להתחדש עליהם ח"ו. וכמו שראו שבימי יעקב אבינו ויוסף הצדיק היה טוב במצרים, ואחר כך השתנו העתים וניחתה עליהם גזירת הגלות, וחששו שמא גם עתה תחזור רעתם על פניהם אף שכבר הוטב להם מעט ביציאתם ממצרים.

ולולי דמסתפינא הייתי אומר, שאפשר שאחת הסיבות שהפך הקב"ה את לבו של פרעה לרדוף אחר בני ישראל, ואמר עליהם 'נבוכים הם בארץ וגו'". הוא באמת בשביל ישראל כדי להראות להם שלא פרעה הוא ששולחם כלל, ולא הוא הוציאם כלום ממצרים. שאם כן לא מסתבר שבזמן קצר כל כך נהפך לבבו לרדוף אחריהם, אחר שזה עתה גירשם במורא גדול מן המכות הנוראות שניחתו עליו ועל עמו. אלא כל זאת היה בשביל ישראל שלא יתנו לב אל פרעה כלל, ולא משנה להם אם מצידו משחרר ומוציא או בהיפך רודף ורודה, ואין הוא בכל אותו מעשה כלום, כי אם כמו 'רובוט' בידו החזקה של השי"ת שהוא לבדו הוא קל מוציאם מארץ מצרים, לא על ידי מלאך ולא על ידי שליח ודוק, ואין כאן המקום להאריך בזה עוד.

נמצינו למדין שהיה לב ישראל באותם ימים אחר שיצאו ממצרים, מלא דאגה ופחד, 'ויהי לשון צער', שמא ח"ו יתגלגלו הסיבות להחזירם למצרים.

ויתרה מזו נראה, שלא רק מן הצרה והגלות התייראו ופחדו, אלא היה בלבם עוד הרהורים וערעורים שונים, כנראה בלשון הכתוב (שם ג) "נבוכים הם בארץ", רוצה לומר, בלב מלא מבוכות ותהיות מסובך בספקות וערעורים מחמת רוב המבוכה [פאר- בלאנדג'עט].

כי לא הבינו ולא ידעו על מה עשה ה' ככה, ומדוע היו צריכים לעבור כל אותם שנות גלות מצרים בעבודת פרך קשה, וימרו את חייהם, בגזירות שונות ומשונות, "כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו" (שמות א, כב) וכדומה. והרי סוף כל סוף בני אברהם יצחק ויעקב הם.

גם לא הבינו, מדוע נותן הקב"ה את עצם האפשרות הזאת למצריים, שהיו עם שפל מערות הארץ, לענות ולשעבד את ישראל קדושים.

אך עדיין לא השכילו אז להבין ולהשיג את מדרגת "אמונה השלמה", שבה אין בסיבות ובמקרים מצד עצמם כלום. ואף כשהם מתגלגלות על האדם בעתים לרעה, ולהביא עליו ח"ו צרות וייסורים רח"ל, הלא הם ייסורים של אהבה, ונועדו לכפרת העוונות שהרבה לפשוע. או לפעמים נצרכים הם לתיקון העולם וטובתו, ושאר פעולות שבכפרת הייסורים בכל העולמות.

וכדקיימא לן גבי אלו הייסורים, בפרק הרוואה (ברכות ס:): "אמר רב הונא אמר רב משום רבי מאיר, וכן תנא משמיה דרבי עקיבא, לעולם יהא אדם רגיל לומר כל דעביד רחמנא לטב עביד". ובפ"ג דתענית (כא.): "אמאי קרו ליה 'נחום' איש גם זו, דכל מילתא דהוה סלקא ליה אמר גם זו לטובה".

ובפרט בייסורים הללו של עבדות מצרים, שמפורש בכתובים שהם מכינים את ישראל למתן תורה, כד"א (שמות ג, יב) "וזה לך האות כו' בהוציאך את העם ממצרים, תעבדון את האלקים על ההר הזה". ולא היה יכול להיות מתן תורה בסיני בלא שתוקדם אליו ההכנה בגלות ושעבוד מצרים. וכדי להשריש בנפשם את העול ואת השעבוד שצריכים להשתעבד אל התורה, כשור לעול וכחמור למשא.

וכד"א (במדבר טו, מא) "אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים, להיות לכם לאלקים, אני ה' אלקיכם". ופירש רש"י: "על מנת כן פדיתי אתכם, שתקבלו עליכם גזירותיי" ע"כ.

והיינו שבעבודת פרך של גלות מצרים ניטעה בהם אופי סגולת העבודות, כדי שיהיו מוכנים לקבל עליהם גזירות התורה, ולהשתעבד לה.

נמצא אם כן שהיו ישראל 'נבוכים' בנפשם, מלאים תהיות דאגות ופחדים, הן מצד עצם מצבם שלא תתמוטט ח"ו גאולתם, ויחזרו לגלות וייסורים. והן מצד הטעמים והגורמים לגלותם, מדוע ולמה נצרכים הם לכל הסבל הקשה שבגלות מצרים.

ובעיקר, כיצד זה מניח הקב"ה כל זאת למצריים, ונותן הכוח בידם לשעבד את ישראל זה מאות בשנים בעינויים וייסורים גדולים וקשים, ומבלי שייענשו על כך כל אותם השנים ולא כלום. – וכל אלו המבוכות נקרו במוחם של ישראל, ולא נתנו להם מנוחה.

ד

השירה יכולה להיאמר רק מתוך "אמונה שלמה" בישרות נאמנה – שבכך גואה ועולה בליבו לומר שירה

ומעתה נבואה נא אל יישוב השאלה השלישית שפתחנו גבי שירת הים, "אז ישיר משה ובני ישראל", ומדוע המתינו עד 'אז' כשראו הנס של קריעת ים סוף, ולא אמרו השירה תיכף ביציאתם ממצרים.

ונראה בזה על פי פירוש רש"י ז"ל בתיבת "ישיר – עלה בלבו שישיר שירה". והיינו, שהשירה הנכונה היא זו שעולה בליבו שישיר, כאשר הלב מתמלא שירה והודיה בשמחה לקל חי, ואין בו חוצץ של דאגות ופחדים ועגמות נפש ח"ו, רק סמוך לבו בטוח בה' בשמחה שלמה, עד שהיא מעצמה עולה בלבו שישיר אותה.

לפיכך שפיר לא היתה שייכת השירה בעת צאתם ממצרים, מחמת חוסר מדרגת "האמונה השלמה", שלא היתה כי אם 'אמונת הסיבות', ועדיין לא עלה בליבו שישיר שירה. – כאשר עדיין היו ישראל נבוכים, מכל מה שעבר ועובר עליהם בלא כל סיבה, וכנ"ל.

מה שאין כן כעת בעומדם על הים, הלא הכתוב מעיד בהם בפה מלא (יד, לא): "ויאמינו בה' ובמשה עבדו", אמונה שלמה ותמימה, אמונה שאין בה שום נטייה ותלייה בסיבות וגורמים שונים, אמונה שכולה אמונה, וממילא עלה בליבו שישיר שירה. אחר שבתוקף אמונתם השלמה הבינו והשיגו אל נכון שאין הם תלויים כי אם בבורא ב"ה בעצמו בלבד, ואין כל שאר הסיבות כי אם כמו 'רובוטים' בידי יתברך, והרי הוא 'כל יכול', באין מחסור ואין דאגה ואין עצב, לכל המתלונן בצילו יתברך בלבד.

וממילא בכוח אותה 'אמונה שלמה', חזרו להאמין גם בכל מה שהיו נבוכים מן הייסורים והעינויים שעברו עליהם בחינם, שמסתמא אף הם היו צריכים לבוא עליהם כסדר הזה שבייסורים, דהא כל דעביד רחמנא לטב עביד, והגם שאין מבינים מדוע צריכים לעבור כל זאת, ואין רואים הטובה שבהם, – מכל מקום זו כוחה של 'אמונה שלמה', לקבל הכל בלב שלם ובטוח.

וביותר מבואר בתורת זקני הק' צוקללה"ה בתולדות אדם (פרשא דידן ד"ה וישמע בתוה"ד), וזל"ק: "בעת קריעת ים סוף נתבקעו כל מימות שבעולם, וכמו שהיה בחיצוניות העולמות, כן ממש נתבקעו כל מימי החכמות שבעולם, וכל מה שהיה בהעלם והסתר, נפתח בזה הזמן של קריעת ים סוף. וכל אחד השיג אז מה שהיה שייך אליו. אפילו החכמי אומות העולם השיגו אז כל החכמות חיצוניות מה שהיה בהעלם להם. וישראל השיגו מה שהשיגו, וראתה שפחה על הים כו' (מכילתא, ורש"י טו, ב) "עכל"ק.

מבואר ענין 'קריעת ים סוף' שהוא קריעת כל הכיסויים ובקיעת כל ההעלמות והנסתרות שבעולם, שהכל נפתח לפני ישראל והשיגו כל השגות, וראתה שפחה על הים מה שלא ראו נביאים. – ומתוך זו הבקיעה וגילוי כל הנסתרים, נשלמה האמונה בליבו של ישראל. ופתרה מלבבם את כל המבוכות והספקות והדאגות שהסתבכו בהם. והבינו למפרע בכל אותם ייסורים קשים שעברו עליהם בגלות מצרים, שכולם מיד ה' עליהם השכיל, וכך היה צריך להיות סדרי גלות וגאולה, והשיגו להשכיל בכל קורות עולם הן בעבר והן בהווה והן בעתיד, שהכל עושה הוא יתברך לבדו בכבודו ובעצמו, ואין הסיבות גורמים כלום, וכן שהכל נעשה תמיד לטובתם של ישראל בלבד.

וממילא בשלמות טהרת האמונה לא עלו בליבו שום עיקולי ופשורי, בכל השאלות והדאגות שהציקו להם עד כה. ולכן רק 'אז' היתה האפשרות לומר השירה, ולא תיכף ביציאת מצרים, שכן רק באותה עת 'עלה בליבו' לומר שירה בישרות ובנאמנות, כשהיו מזוככים בלבבם לזמר את השירה לפני ה'.

הוא שהכתוב אומר: "ויאמינו בה' ובמשה עבדו - אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת". 'אז' דייקא, אחר שהאמינו בה' ובמשה עבדו אמונה שלמה ותמימה, אז מעצמה עלתה השירה בלבבם, באין שום עצב מעורב בה.

ובסוד "שירה" נראה שהיא מלשון ישרות, כאשר בתיבת 'שירה' ישנם אותיות "ישר". והיינו כל מהות השירה, שהאדם שר שירה מתוך ישרות בלב זך ונקי, והכל ברור ומאיר בלבבו בישרות נאמנה, בלא שום כחל ושרק של סבך ועקמימות, לא במוח ולא בלב, זו היא 'שירה' - 'שירה', העולה וגואה בלב הומה מלא שירת אמונה שלמה ותמימה, בה' אלקים אמת.

ה

מדרגת "האמונה השלמה" והשגתה מתוך תפילה

הן נכון שמדרגה זו של "אמונה שלמה" גבוהה ונשגבה, ולא בנקל ניתן להשיגה בקנין איתן שבנפש.

ויעויין נא בספה"ק תורת משה לרבינו החתם סופר זצוקללה"ה (פרשת שמות ד"ה כה תאמר בא"ד), שהפליג במדרגת "אמונה השלמה", שצריכה להיות כולה בשלמות ובתמימות מתוך האמונה בלבד, ואם ח"ו יתערב בה אמונה שמצד ההשגה, הרי היא בכלל עבודה זרה רח"ל.

וזל"ק: "הרמב"ם גינה מאוד המגשמים את הבורא יתברך שמו, והראב"ד כתב עליו, גדולים וטובים חשבו כן. והענין תמוה, אבל באמת לא הועיל הרמב"ם כלל, כל מה שיחשוב אדם, הן על דרך פילוסופים, הן על דרך קבלה וסתרי תורה, ועוד גבוה מעל גבוה. ואפילו ישיג להשגת משה רבינו ע"ה, ולהשגת הגבוהים מעל הגבוהים עצמם, ויחשוב לזה יעבוד, וישתחוה לזה, הרי זה כעובד עבודה זרה, שאיננו השם יתברך אותו שהוא משיג, כי איננו משיגו" עכל"ק.

והיינו מהך טעמא, שהאמונה צריכה להיות "שלמה", שכולה מלאה 'אמונה' בלבד, וכאשר תהיה עבודתו נפעלת מכוח השגתו ועל פיה, הרי זה כעובד עבודה זרה רחמנא ליצלן.

ונראה העצה לזכות לזו האמונה השלמה שהיא על ידי תפילה. כמו שרמז בספה"ק חלקת יהושע בפרשא דידן (בשלח דף יט.ב בתוה"ד), וזל"ק: "ויהי ידיו אמונה (שמות יז, יב) - שיפשוט ידיו להשם יתברך שישיפיע לו, אז ישרה עליו קדושתו ואלקותו, כי אני אשכון את דכא" עכל"ק.

ותורתו מפורשת בתורת הבעש"ט הק' זי"ע (בעל שם טוב על התורה פרשת בשלח ס"ק כ), וזל"ק: "ויהי ידיו אמונה וגו'. ותרגם אונקלוס והוה ידוהי פרישן בצלו וגו'. שמעתי שהרב הצדיק רבי פנחס מקאריץ, פעם אחת היה נבון בענין עבודתו לה', והבין שנחוץ לו ליסע להבעל שם טוב. אך לא היה לו על הוצאת הדרך".

"ופתאום שמע שהבעש"ט בא לעירו, ורץ אליו בשמחה. והנה כל אנשי שלומו מקבלים שלום, והוא אומר לפניו תורה על פסוק 'ויהי ידיו אמונה וגו'". ואמר, לפעמים יקרה לאדם שנבון מעט בענין אמונת השם יתברך, התקנה לזה, שיבקש רחמים מהשם יתברך שיחזק אותו באמונה. כי ידוע שעמלק הרשע הקר את ישראל מאמונתם הגדולה שהיה להם בהשם יתברך, כמו שכתוב מקודם (יד, לא) 'ויאמינו בה', ועתה אמרו (יז, ז) 'היש ה' בקרבינו', וזהו (דברים כה, יח) 'אשר קרך בדרך'. - מלמד אותם משה רבינו עליו השלום לתקן את עצמם, על כן פירש התרגום על 'ויהי ידיו אמונה', והוה ידוהי פרישן בצלו".

"וכאשר שמע הרב פינחס זאת, נהפך תיכף לאיש אחר, ונתחזק באמונת השם יתברך לגמרי כו" עכלה"ק [מסוף ספר ילקוט חדש].

הרי מבואר להדיא, שכשהיה הרה"ק מקאריץ נבון בדעתו והבין שנחוץ לו לזה ליסע לפני רבו, אמר אז הבעש"ט הק' שהעצה לאדם הנבון בענייני אמונה היא לבקש רחמים מבעל הרחמים, שיחזק אותו באמונה שלמה ותמימה.

עוד עצה נאמנה לזכות לקנין האמונה, כתב כ"ק אאמו"ר זצוקללה"ה בסה"ק חלקת יהושע בפרשא דידן (שם דף כא.א), שהדרך והסגולה לזכות לאמונה היא על ידי זהירות במצות נטילת ידיים.

וזל"ק: "וזה 'ויהי ידיו אמונה' (שמות יז, יב), שאף בכוחו ועוצם ידיו יבין ויאמין שהכל מהשי"ת. - וזה ג"כ מרמז [ויהי ידיו אמונה] על ידי שמשמרים מצות נטילת ידיים כראוי באים לאמונה. 'עד בא השמש', אפילו בחשכות וגלות, על ידי ששומרים מצות נטילת ידיים, אז ממשיכים כל טוב ואלקותו יתברך שמו וכו" עכלה"ט.

ואכן לעתיד לבוא תתגלה אמונתו יתברך שמו בשלמות, יכירו ויידעו כל יושבי תבל כי ה' הוא האלקים, אין עוד מלבדו. וכל הגורמים וכל הסיבות המתגלגלות במקרי העולם, אין בהם מצד עצמם ולא כלום. ולא רק במדרגה התחתונה של 'אמונת הסיבות', שיבינו שאין מקרה סתם בעולם, והשי"ת הוא שממציא ומגלגל את כל הסיבות והמקרים הקורים בעולם. – אלא אף במדרגה העליונה של "אמונה שלמה", להבין ולהשכיל שאין באלו הסיבות ולא כלום, ורק אמונתו יתברך מלאה כל הארץ כמים לים מכסים.

ולדוגמא קטנה אנקוט, במה שאנו רואים כיום שאמריקה עוזרת ומסייעת ליהודים בכמה מקומות, ונדמה לפעמים שהם תלויים בסיבת עזרתם. – אך במדרגת האמונה השלמה יראו בבירור שאין כל אמריקה הגדולה ושכיוצא בה, כי אם כמו 'רובוטים' בעלמא, הנפעלים ומתנוועעים רק מכוח בורא עולם מנהיגו ומשגיחו.

וכן בכל דבר ודבר הנעשה ונפעל בעולם, הן ברבים והן ביחיד, הכל בניסים הנסתרים הפועלים בכוחו יתברך בלבד, שהוא עילת כל העילת וסיבת כל הסיבות, ובעל הכוחות כולם, ובעצמו עושה ומשגיח בכל נקיפת אצבע המתנוועעת בעולם.

אלא שמוכרח הקב"ה להשפיע סדרי שפע כל העולם בדרך זה של העלמת מנהיג הבירה, שאינו נראה בחוש ואינו ניכר בבירור ובגלוי שהוא בעצמו מסבב את כל הסיבות כרצונו. – מפני שאם היה כל זאת גלוי ומוחש לא היה שייך עוד בחירה בעולם, ולא היה שום שכר על האמונה, אחר שהכל ברור ומוחש, ואין כאן המקום להאריך בזה. ולפיכך מסתיר עצמן מבעד הסיבות והמקרים המשתלשלים בעולם, כדי שיצטרך מעצמו להסיר המסך המבדיל מתוכם, ולהאמין בלב שלם ובוטח שהוא יתברך בעצמו מגלגל כל גלגלין וסובב כל עלמין.

וכמו כן לעתיד לבוא יזכו להשיג שכל קורות ישראל בעולם, בכל הני הרפתקי דעדו עליהו, שכולם נעשים ונפעלים לטובתם הבלעדית של ישראל קדושים בלבד. וגם הצרות והייסורים והעגמות נפש הרבות שאנו סובלים על צווארנו בקושי מר הגלות, כולם מביאים לנו את הטובה ולא את הרעה, ורק בהסתר הגלות אין אנו רואים את טובתם. וכשם שראו זאת בעת שאמרו שירה על הים, ונבקעו כל הכיסויים ונתגלה כבודו וטובו יתברך הממלא כל הארץ.

וכן הגיד הרה"ק רבי נפתלי צבי מרופשיץ זצוקללה"ה, שלעתיד יראו ישראל עין בעין שכל מה שעבר עליהם בגלות המר, הכל ברחמים וחסדים מגולים. כמ"ש בספה"ק "היכלי שן" (פרשת משפטים) וזל"ק: "כאשר יהיה לעתיד במהרה בימינו, שיתגלה כל כוונת הסיבובים וגלגולים שעברו על ישראל כל ימי היותם, שהם חסד גמור, וכמו ששמעתי מהרב הגאון מו"ה שלום האבד"ק קאמינקא, שאמר בשם המנוח הקדוש מראפשיץ, שיתגלה שאפילו הסתרת פנים לא היה עכלה"ק.

וסמוכין בדבר נסמך במ"ש בשלהי פ"ג דפסחים (נ.): "לא כעולם הזה העולם הבא, העולם הזה על בשורות טובות אומר 'ברוך הטוב והמטיב', ועל בשורות רעות אומר 'ברוך דיין האמת'. לעולם הבא כולו הטוב והמטיב" ע"ש.

יעזור השי"ת שנזכה לזה במהרה, ושכבר יגיע עת סוף וקץ לכל צרותינו, תחילה וראש לפדיון נפשנו, וימלא משאלותינו במידה טובה בביאת משיח צדקנו במהרה בימינו אמן.

לקבלת הגליון מידי יום רביעי שילחו מייל ל m0732951213@gmail.com